

KEMALİST DEVRİM'İN TOPRAK PROGRAMI

Aydınlık Gazetesi, 17 Aralık 2019

Yıldırım Koç

Kemalist Devrim'e yöneltilen eleştirilerden biri, toprak ağalarına karşı yoksul köylülüğün çıkarlarını korumamasıdır. Yoksul köylülüğün toprak için bir mücadelesinin olmadığı koşullarda, Kemalist Devrim'in toprak dağıtması gözden kaçırılmaktadır.

KÖYLÜYE DAĞITILAN TOPRAKLAR

1923-1934 döneminde nüfus değiş tokuşu ile gelen 99.709 haneye (380.243 kişi) 4,5 milyon dönüm arazi, 99 bin dönüm bağ ve 160 bin dönüm bahçe; muhacir ve mülteci olarak gelen 58.027 haneye (247.295 kişi) 1,5 milyon dönüm arazi, 59 bin dönüm bağ ve 8 bin dönüm bahçe dağıtıldı. Toprağa muhtaç yerli çiftçilere de 731 bin dönüm arazi dağıtıldı. 2510 sayılı yasa hükümlerine göre, 21 Haziran 1934 tarihinden 1938 yılı Mayıs ayına kadar 28.536 muhacir ve mülteci ailesine 1,2 milyon dönüm, 48.411 topraksız veya az topraklı yerli çiftçi hanesine 1,5 milyon dönüm, 7.886 göçebe ailesine de 129 bin dönüm arazi dağıtıldı. 1940-1944 döneminde ise Maliye Bakanlığına bağlı geçici komisyonlar tarafından 619 köyde 197 bin nüfuslu 53 bin aileye toplam 875 bin dönüm arazi dağıtıldı. (Barkan, Ö.L., *Türkiye'de Toprak Meselesi*, Gözlem Yay., İstanbul, 1980, s.455)

Bir başka kaynağa göre ise, 1930-1937 döneminde, 627 ve 2480 sayılı yasalara dayanılarak köylüye 1,3 milyon dönüm arazi dağıtıldı. (Derin, H., *Türkiye'de Devletçilik*, İstanbul, 1940., 1940, s.57) 1923-1933 döneminde Türkiye'ye 247 bin kişi göçmen olarak geldi. Bu insanlar, 58 bin aile oluşturuyordu. Bunlara parasız olarak 40.692 ev, 6321 parça arsa, 1.576.472 dönüm tarla, bağ ve bahçe verildi. (Derin, H., a.g.k., 1940, s.35)

1934-1950 döneminde ise göçmenler için yapılan ev 32.887 adet, dağıtılan arazi de 157.383 dönümdür. (Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü, *Türkiye Nasıl İlerliyor, 1950-1957*, Ankara, 1957, s.95)

KÖYLÜYE TOPRAK DAĞITIMI KONUSUNDA HÜKÜMET POLİTİKALARI

1935 yılında CHP programına topraksız köylüye toprak dağıtılmasına ilişkin bir hüküm ilk kez kondu: "Her Türk çiftçisini yeter toprak sahibi etmek, partimizin ana gayelerinden biridir. Topraksız çiftçiye toprak dağıtmak için özgü istimlâk kanunları çıkarmak lüzumludur."

Atatürk'ün T.B.M.M.'nde 1.11.1936 tarihli açış konuşmasında amaç daha net bir biçimde ifade ediliyordu: "Toprak kanununun bir neticeye varmasını Kamutay'ın yüksek hizmetinden beklerim. Her Türk çiftçi ailesinin, geçineceği ve çalışacağı toprağa malik olması, behemehal lazımdır. Vatanın sağlam temeli ve imarı bu esastadır."

1924 Anayasasınının 74. maddesi, "değer pahası peşin verilmedikçe" kamulaştırmaların yapılamayacağını öngörüyordu: "Menafii umumiye için lüzumu usulen tahakkuk etmedikçe ve kanunu mahsus mucibince değer pahası peşin verilmedikçe hiç bir kimsenin malı istimval ve mülkü istimlâk olunamaz." 5 Şubat 1937 gün ve 3115 sayılı kanunla bu maddeye eklenen fıkrayla kamulaştırma kolaylaştırıldı: "Çiftçiyi toprak sahibi yapmak ve ormanları Devlet tarafından idare etmek için istimlâk olunacak arazi ve ormanların istimlâk bedelleri ve bu bedellerin tediyesi sureti, mahsus kanunlarla tâyin olunur."

Atatürk'ün 1.11.1937 tarihli konuşması da şöyleydi: "Bir defa, memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Bundan daha önemli olanı ise, bir çiftçi ailesini geçindirebilen toprağın, hiç bir sebep ve suretle bölünemez bir mahiyet alması. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri erazi genişliğini, erazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesafetine ve toprak verim derecesine göre sınırlamak lazımdır."

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, 1.11.1941 tarihinde T.B.M.M.'ni açarken şu konuşmayı yapıyordu: "Toprak Kanunu, Büyük Meclis'e sunulmak üzere. (...) Toprağı olmayıp, kendi başına ocak kurmak isteyenlere toprak temini, Cümhuriyetin en ziyade ehemmiyet verdiği bir meseledir. Nüfusun çoğalması ve intikal suretile parçalanması neticesinde, elindeki toprağı bu günkü işleme kudret ve vasıtalarına, çoğalan yaşama ihtiyaçlarına artık yetişmemeye başlayan az topraklı köyler ve köylüler vardır. Bunları, kendilerine daha yüksek yaşama imkanı verecek miktarda toprak sahibi kılmak ve bu topraklarda iş yapma kudretini tam kıymetlendirecek verimli bir işleme için lüzumlu araçlarla donatmakta acele etmek lazımdır."

DEVİRİMCİ BİR KANUN: ÇİFTÇİYİ TOPRAKLANDIRMA KANUNU

1945 yılında Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu kabul edildi. Bu Kanun, özellikle 17. maddesindeki radikal düzenleme nedeniyle önemliydi. Ancak CHP 1945-1950 arasında toprak ağalarının gücünü büyük ölçüde parçalayacak bu kanunu uygulamak yerine, parlamenter sisteme geçilmesi nedeniyle toprak ağalarıyla uzlaşmayı tercih etti.

Taner Timur'un bu kanuna ilişkin değerlendirmesi şöyledir: *"Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, herşeyden önce büyük toprak sahiplerinin iktisadi ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan siyasi gücüne karşı yönelmiş bir kanundur. Böyle bir kanun, büyük toprak sahiplerinin sömürsü altındaki yoksul köylülerin sınıf mücadelesi ile gerçekleşseydi, kendi uygulanma koşullarını kendisi hazırlamış olurdu. Oysa, yoksul köylülerin yaşama koşulları ve bilinç durumları böyle bir mücadeleyi (demokratik köylü mücadeleleri) başlatmamıştı. Gördüğümüz gibi, Kanun, Milli Şef'in baskısıyla adeta zorla Meclis'ten geçirilmiştir."* (Timur, T., *Türk Devrimi ve Sonrası*, 4. Baskı, İmge Yay., Ankara, 1997, s.204)

Kemalist Devrim, yoksul köylülüğün toprak mücadelesine katılmamasına rağmen, bu insanların en azından bir bölümüne toprak dağıttı. Diğer taraftan da, yoksul köylülüğün kulluktan kurtulup özgür yurttaşlar haline getirilmesini ve hak talebinde bulunmasını sağlayacak girişimlerini de diğer alanlarda sürdürdü.